

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 143/05-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. decembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Alexandra Bröstla a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti L. E., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. M. P., B., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Považská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 1340/92, za účasti Okresného súdu Považská Bystrica, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo L. E. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Považská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 1340/92 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Považská Bystrica p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 1340/92 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. L. E. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiattisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Považská Bystrica p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Považská Bystrica je p o v i n n ý uhradiť L. E. trovy právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. M. P., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 143/05 z 18. mája 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť L. E. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Považská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 1340/92.

Zo sťažnosti doplnenej vyjadrením zo 16. augusta 2005 vyplýva, že sťažovateľ podal 24. marca 1992 okresnému súdu návrh, ktorým sa domáhal vydania nehnuteľnosti.

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebola vec právoplatne skončená.

V sťažnosti sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez

zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a súčasne žiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 000 Sk.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 434/05 doručeným ústavnému súdu 1. júla 2005, v ktorom sa okrem iného uvádza: „... *ide o zložitý reštitučný spor. Prietáhy v konaní spôsobil samotný navrhovateľ, ktorý podal na súd nejasný návrh, tento neupravil a až súd musel vykonať ohliadku aby vyšpecifikoval nehnuteľnosť. Tým až po viac ako roku vlastne navrhovateľ za pomoci súdu predložil riadny návrh. Ďalšie konania boli poznačené neúčastou navrhovateľa na pojednávaniach, jeho nespoluprácou, čo bolo zavinené aj jeho advokátkou a neskôr jeho zdravotným stavom. Taktiež v priebehu konania sa menil okruh účastníkov a v dôsledku zachovania procesných postupov tým došlo k predlžovaniu konania. Navyiac, účastníci opakovane žiadali poskytnúť lehotu na mimosúdnu dohodu a jej predĺženie.*“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 5 C 1340/92 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 24. marca 1992 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľa „... *na povinnosť odporcu uzavrieť s navrhovateľom dohodu o vydaní veci podľa zákona č. 87/1991 Zb.*“,

- 2. apríla 1992 okresný súd vyzval sťažovateľa, aby v lehote 2 mesiacov „... *riadne doplnil návrh a zaslal potrebné doklady*“,

- 2. apríla 1992 sťažovateľ predložil okresnému súdu časť požadovaných dokladov vzťahujúcich sa k predmetnému sporu,

- 3. júna 1992 okresný súd nariadil termín pojednávania na 4. august 1992,

- pojednávanie uskutočnené 4. augusta 1992 bolo z dôvodu neúčasti odporcu, ktorý mal doručenie vykázané, odročené na 15. september 1992, pričom odporca bol na ďalšie pojednávanie predvolaný pod hrozbou uloženia pokuty, resp. predvedenia,

- pojednávanie uskutočnené 15. septembra 1992 bolo odročené na neurčito za „*účelom vykonania ohliadky na mieste samom za účasti znalca zememerača*“, okresný súd uznesením z 2. októbra 1992 ustanovil znalca z odboru „*zememeračstva*“,

- 17. decembra 1992 okresný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa, aby bližšie špecifikovala podaný návrh,

- na základe ohliadky uskutočnenej 25. júna 1993 na mieste samom bol ustanovenou znalkyňou okresnému súdu predložený „*znalecký nákres*“,

- 28. septembra 1993 okresný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa, aby pod „*hrozbou zastavenia konania*“ upravila podaný návrh,

- 26. októbra 1993 bol okresnému súdu doručený upravený návrh sťažovateľa,

- 27. októbra 1993 okresný súd nariadil pojednávanie na 29. november 1993,

- pojednávanie uskutočnené 29. novembra 1993 bolo okresným súdom odročené na neurčito „*za účelom vyhotovenia GP znalcom zememeračom*“,

- 14. decembra 1993 sa na okresný súd na predvolanie dostavila ustanovená znalkyňa, ktorej bolo uložené vyhotoviť geometrický plán, pričom znalkyňa požiadala okresný súd o uskutočnenie opakovanej ohliadky na mieste samom,

- 16. marca 1994 okresný súd nariadil ohliadku na mieste samom na 20. máj 1994,

- 20. mája 1994 sa uskutočnila ohliadka na mieste samom a znalkyni bolo uložené predložiť geometrický plán v lehote 40 dní,

- 27. júla 1994 znalkyňa požiadala okresný súd o predĺženie lehoty na predloženie geometrického plánu o 30 dní z dôvodu čerpania dovolenky,

- 30. augusta 1994 znalkyňa predložila okresnému súdu geometrický plán,

- 12. septembra 1994 okresný súd zrušil pôvodne určený termín pojednávania 10. októbra 1994 a nariadil ďalší termín pojednávania na 25. október 1994,

- pojednávanie uskutočnené 25. októbra 1994 bolo odročené na neurčito z dôvodu, že „*Zástupca odporcu oznámil, že s navrhovateľom uzavrú dohodu o vydaní pozemku a zástupkyňa navrhovateľa oznámila, že potom zoberú návrh späť*“,

- 8. decembra 1994 bolo okresnému súdu právnou zástupkyňou sťažovateľa potvrdené, že s odporcom bude uzavretá mimosúdna dohoda a následne bude návrh vzatý späť,

- na urgenciu okresného súdu právna zástupkyňa sťažovateľa 22. februára 1995 oznámila, že mimosúdna dohoda nie je uzavretá, ale je možné, že k jej podpísaniu v dohľadnej dobe dôjde,

- 1. marca 1995 okresný súd nariadil pojednávanie na 11. apríl 1995, pričom právna zástupkyňa sťažovateľa 7. marca 1995 požiadala o „*odročenie termínu pojednávania*“ z dôvodu kolízie termínov s iným pojednávaním na Krajskom súde v Bratislave,

- pojednávanie uskutočnené 18. apríla 1995 bolo odročené na neurčito z dôvodu, že obaja účastníci vyhlásili, že bol vypracovaný návrh dohody o vydaní nehnuteľnosti, pričom právnej zástupkyňi sťažovateľa bolo uložené, aby výsledok mimosúdneho riešenia sporu oznámila okresnému súdu v lehote 10 dní,

- vo vyjadrení z 19. apríla 1995 označenom ako „*zmena stanoviska odporcu*“ odporca oznámil nesúhlas s uzavretím mimosúdnej dohody a navrhol pokračovať v súdnom spore,

- 3. mája 1995 okresný súd nariadil pojednávanie na 12. jún 1995, pričom právna zástupkyňa sťažovateľa požiadala o odročenie pojednávania z dôvodu pobytu sťažovateľa na liečení,

- pojednávanie uskutočnené 8. augusta 1995 bolo odročené na 11. august 1995 za účelom vyhlásenia rozsudku,

- okresný súd 11. augusta 1995 vyhlásil rozsudok, ktorým uložil odporcovi vydať sťažovateľovi spornú nehnuteľnosť,

- písomné vyhotovenie rozsudku z 11. augusta 1995 bolo právnou zástupkyňou sťažovateľa prevzaté 1. júla 1996 a odporcom 2. júla 1996,

- 16. júla 1996 bolo okresnému súdu doručené odvolanie odporcu proti rozsudku,

- 16. októbra 1996 okresný súd predložil spis spolu s odvolaním na rozhodnutie Krajskému súdu v Banskej Bystrici,

- 6. novembra 1996 zrušil Krajský súd v Banskej Bystrici na pojednávaní rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie,

- uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 6. novembra 1996 bolo okresnému súdu doručené 18. novembra 1996,
- 7. marca 1997 okresný súd predvolal na výsluch právnu zástupkyňu sťažovateľa,
- 31. júla 1997 okresný súd nariadil termín pojednávania na 22. september 1997,
- 5. septembra 1997 a 11. septembra 1997 obaja účastníci, resp. právni zástupcovia ospravedlnili svoju neúčast' na pojednávani a žiadali nariadiť ďalší termín pojednávania,
- pojednávanie uskutočnené 28. októbra 1997 bolo odročené na 15. december 1997 za účelom predloženia dôkazov zo strany sťažovateľa,
- pojednávanie uskutočnené 15. decembra 1997 bolo okresným súdom odročené „za účelom opätovného predvolania účastníkov“, pričom právna zástupkyňa sťažovateľa sa nedostavila „z pracovných dôvodov“ ,
- vo vyjadrení doručenom okresnému súdu 15. decembra 1997 odporca ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávani a žiadal, aby „súd uložil navrhovateľovi predložiť dôkazné prostriedky, ktorými má vyvrátiť odporcovu námietku preklúzie nároku“,
- pojednávanie uskutočnené 13. januára 1998 okresný súd odročil na 15. január 1998 „za účelom vyhlásenia rozhodnutia“,
- 15. januára 1998 okresný súd pojednávanie odročil na neurčito za účelom ďalšieho dokazovania,
- 8. apríla 1998 okresný súd nariadil pojednávanie na 26. máj 1998,
- pojednávanie uskutočnené 26. mája 1998 okresný súd odročil na 29. máj 1998 „za účelom vyhlásenia rozhodnutia“,
- pojednávanie uskutočnené 29. mája 1998 okresný súd odročil na neurčito „za účelom vypočutia navrhovateľa prostr. dožiadaného súdu Bratislava 2“,
- 22. júna 1998 odporca oznámil okresnému súdu, že 1. júnom 1998 vstúpil do likvidácie,
- 25. júna 1998 bol spis doručený dožiadanému Obvodnému súdu Bratislava 2 (ďalej len „dožiadany súd“),
- 25. januára 1999 sa uskutočnil na dožiadanom súde výsluch sťažovateľa,
- 15. marca 1999 okresný súd zmenil nariadený termín pojednávania na 10. máj 1999,

- pojednávanie uskutočnené 10. mája 1999 bolo odročené na 25. máj 1999 za účelom „*opätovného predvolania znalkyne a navrhovateľa*“,
- pojednávanie uskutočnené 25. mája 1999 bolo odročené za účelom opätovného predvolania účastníkov (sťažovateľ sa nedostavil),
- 18. novembra 1999 okresný súd nariadil termín pojednávania na 10. január 2000,
- pojednávanie uskutočnené 10. januára 2000 bolo odročené na 13. január 2000 za účelom vyhlásenia rozhodnutia,
- 13. januára 2000 okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým zaviazal odporcu uzavrieť dohodu o vydaní nehnuteľnosti,
- 6. marca 2000 bolo okresnému súdu doručené odvolanie odporcu proti meritórnemu rozsudku,
- 25. apríla 2000 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľa k odvolaniu odporcu,
- 16. mája 2000 bol spis spolu s odvolaním doručený na rozhodnutie Krajskému súdu v Trenčíne (ďalej len „*krajský súd*“),
- 26. marca 2001 sťažovateľ požiadal odvolací súd o informáciu, v akom štádiu sa nachádza odvolacie konanie,
- uznesením z 30. novembra 2001 doručeným okresnému súdu 6. februára 2002 krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie,
- okresný súd 14. februára 2002 a opakovane 2. apríla 2002 vyzval sťažovateľa na vyjadrenie k odporcom namietanej preklúzii nároku a na presnú špecifikáciu petitu návrhu,
- 18. apríla 2002 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľa,
- pojednávanie uskutočnené 3. júna 2002 okresný súd odročil na 20. jún 2002,
- pojednávanie uskutočnené 20. júna 2002 bolo okresným súdom z dôvodu neúčasti účastníkov odročené na 19. august 2002 „*za účelom opätovného predvolania pod hrozbou pokuty*“,
- pojednávanie uskutočnené 19. augusta 2002 bolo okresným súdom odročené na neurčito na základe vyjadrenia právnej zástupkyne odporcu, ktorá uviedla: „*Po tom, ako som prevzala zastupovanie tohto sporu, som zistila, medzičasom odporca kúpnu zmluvou*

odpredal spornú parcelu firme D., a. s., B. Preto sa domnievam, že odporca stratil pasívnu legitímáciu a bude na mieste, aby došlo k zámene účastníkov.“

- právna zástupkyňa sťažovateľa požiadala okresný súd návrhom doručeným 16. októbra 2002, aby pripustil prístupenie ďalšieho účastníka do konania,

- 24. januára 2003 bolo okresnému súdu oznámené, že nový „*právny nástupca*“ (ďalej len „odporca v 2. rade“) nevidí dôvod na vrátenie, resp. vydanie žalovaného pozemku,

- 3. februára 2003 sťažovateľ prostredníctvom právnej zástupkyne oznámil, že žiada, aby okresný súd vyhlásil zmluvu o prevode nehnuteľnosti v rozsahu žalovaného nároku uzavretú medzi odporcom a odporcom v 2. rade za neplatnú a následne, aby odporca v 2. rade vydal sťažovateľovi žalovanú nehnuteľnosť,

- pojednávanie uskutočnené 3. marca 2003 bolo okresným súdom odročené z dôvodu poskytnutia možnosti na uzavretie mimosúdnej dohody, o čo požiadal odporca v 2. rade,

- pojednávanie uskutočnené 6. mája 2003 bolo okresným súdom odročené na neurčito s tým, že účastníkom bola poskytnutá 60-dňová lehota na uzavretie mimosúdnej dohody,

- 18. augusta 2003 bolo okresnému súdu doručené stanovisko sťažovateľa, ktorý požiadal o pokračovanie v spore, pretože nesúhlasí s návrhom mimosúdnej dohody,

- 3. septembra 2003 okresný súd nariadil pojednávanie na 27. október 2003,

- 27. októbra 2003 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré okresný súd odročil na 15. december 2003 z dôvodu neúčasti účastníkov, pričom títo svoju neúčasť vopred ospravedlnili,

- pojednávanie uskutočnené 15. decembra 2003 okresný súd odročil na 3. február 2004 za účelom „*vypočutia navrhovateľa a vyžiadania si rozhodnutia z banského úradu*“,

- pojednávanie, ktoré sa malo uskutočniť 3. februára 2004, bolo preročené na 23. február 2004,

- pojednávanie uskutočnené 23. februára 2004 bolo odročené na 26. február 2004 za účelom vyhlásenia rozhodnutia,

- na pojednávaní uskutočnenom 26. februára 2004 okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým zaviazal odporcu v 2. rade uzavrieť dohodu o vydaní nehnuteľnosti,

- 28. mája 2004 bolo okresnému súdu doručené odvolanie odporcu v 2. rade proti meritórnemu rozsudku,
- výzvou z 2. júna 2004 okresný súd vyzval odporcu v 2. rade na úhradu poplatku za odvolanie, ktorá bola realizovaná 18. júna 2004,
- 17. júna 2004 bolo okresnému súdu doručené odvolanie odporcu v 1. rade proti meritórnemu rozsudku,
- výzvou z 25. júna 2004 okresný súd vyzval odporcu v 1. rade na zaplatenie poplatku za odvolanie, ktorá bola realizovaná 12. júla 2004,
- 13. augusta 2004 bol krajskému súdu postúpený spis spolu s odvolaniami proti meritórnemu rozsudku na rozhodnutie,
- uznesením z 10. mája 2005 doručeným okresnému súdu 23. mája 2005 krajský súd rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie,
- 28. júna 2005 okresný súd nariadil pojednávanie na 26. júl 2005.

Ústavný súd na okresnom súde zistil, že jeho ostatným úkonom bolo pojednávanie uskutočnené 21. novembra 2005, na ktorom bol vyhlásený rozsudok.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povaha veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. II. ÚS 32/02, IV. ÚS 202/05).

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd bral do úvahy skutkový stav a platnú právnu úpravu relevantnú pre rozhodnutie, ako aj charakter veci, pričom na základe týchto hľadísk predmetné konanie o vydanie nehnuteľnosti z titulu reštitúcie je možné hodnotiť ako právne i skutkovo zložitú vec najmä vzhľadom na nutnosť rozsiahleho dokazovania. Treba však konštatovať, že celková doba konania (návrh bol okresnému súdu doručený 24. marca 1992) predstavuje viac ako 13 rokov. Takáto dĺžka konania je aj za akceptácie právnej a faktickej náročnosti veci neprimeraná a z ústavného hľadiska neakceptovateľná.

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania v procesnom postavení navrhovateľa prispelo k predĺženiu doby prerokovania uvedenej veci okrem iného aj v dôsledku nedostatkov podaného návrhu, ktorým konanie začalo (24. marec 1992).

Okresný súd sťažovateľa opakovane vyzýval (2. apríla 1992 a 17. decembra 1992), aby podaný návrh riadne doplnil, pripojil potrebné doklady, resp. aby návrh bližšie špecifikoval. Treťou výzvou z 28. septembra 1993 okresný súd požadoval odstránenie nedostatkov návrhu pod hrozbou zastavenia konania.

K predĺženiu priebehu konania došlo aj v dôsledku žiadostí účastníkov o poskytnutie lehoty za účelom uzavretia mimosúdnej dohody. O možnosti uzavretia mimosúdnej dohody právna zástupkyňa sťažovateľa informovala okresný súd 8. decembra 1994, 22. februára 1995 a 18. apríla 1995, keď účastníci konania zhodne vyhlásili, že bol vypracovaný návrh dohody o vydaní nehnuteľnosti, ktorý vzápätí 19. apríla 1995 odporca už neakceptoval a žiadal pokračovať v súdnom konaní.

K ďalšiemu predĺženiu priebehu konania došlo aj v súvislosti s tým, že sťažovateľ sa viackrát nezúčastnil nariadených pojednávaní (15. septembra 1992, 15. decembra 1997,

10. mája 1999, 25. mája 1999 a 10. januára 2000), pričom pojednávania boli z tohto dôvodu odročené.

V neposlednom rade priebeh konania sa spomalil aj preto, že 16. októbra 2002 právna zástupkyňa sťažovateľa požiadala okresný súd, aby umožnil pristúpenie ďalšieho účastníka do konania, a 3. februára 2003 rozšírila podaný návrh o požiadavku, aby konajúci súd rozhodol aj o neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorej vydania sa sťažovateľ v napadnutom konaní domáha.

Ústavný súd na základe uvedených skutočností považoval správanie sťažovateľa v posudzovanom konaní za okolnosť, ktorá významným spôsobom prispela k predĺženiu doterajšej doby prerokovania predmetnej veci.

Nedostatky v zákonom predpísaných náležitostiach návrhu na začatie konania (ktoré bránia súdu konať a rozhodnúť vo veci samej), nerešpektovanie výziev súdu, prípadne neodôvodnená neúčast' na pojednávaní zo strany účastníka konania namietajúceho porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v súdnom konaní patria medzi okolnosti, na ktoré ústavný súd prihliada pri posudzovaní tvrdenia o porušení označeného základného práva (napr. I. ÚS 55/02).

Na druhej strane ústavný súd opakovane judikoval, že nedostatky žaloby (návrhu na začatie konania) ani iné skutočnosti na strane sťažovateľa majúce vplyv na predĺženie doby konania samy o sebe nevyučujú zodpovednosť súdu na zbytočné priet'ahy v konaní spôsobené jeho nesprávnym či neefektívnym postupom, alebo dokonca nečinnosťou (napr. III. ÚS 193/03).

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v spore. Z obsahu predloženého spisu ústavný súd zistil, že doterajší priebeh konania je poznačený neefektívnosťou a nesústreďenosťou postupu okresného súdu, ktorý nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa. Ďalej ústavný súd zistil v doterajšom priebehu konania aj neprimerane

dlhé odstupy (nečinnosť) medzi jednotlivými úkonmi v niektorých jeho obdobiach. Ide o tieto časové úseky:

- od 17. decembra 1992 (výzva okresného súdu právnej zástupkyňi sťažovateľa), do 25. júna 1993 (uskutočnenie ohliadky na mieste samom);

- od 11. augusta 1995 (vyhlásenie rozsudku vo veci samej), do 1. júla, resp. 2. júla 1996 (právna zástupkyňa sťažovateľa a odporca prevzali rozsudok).

Neefektívnosť postupu okresného súdu spočíva predovšetkým v tom, že všetky tri dosiaľ realizované meritórne rozhodnutia vo veci samej odvolací súd zrušil uzneseniami zo 6. novembra 1996, 30. novembra 2001 a 10. mája 2005 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dôvodom na zrušenie rozhodnutia vo všetkých prípadoch bol nedostatočne zistený skutkový stav a v druhom a treťom prípade aj procesné pochybenia okresného súdu.

Ako nesústredený postup vyhodnotil ústavný súd v súlade so svojou predchádzajúcou judikatúrou (napr. IV. ÚS 133/03) to, že okresný súd pojednávania uskutočnené 13. januára 1998 a 26. mája 1998 odročil za účelom vyhlásenia rozsudku, pričom rozsudky nevyhlásil a v konaní pokračoval.

Bez ohľadu na uvedené nedostatky a pochybenia okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že od sťažovateľa nemožno oprávnene žiadať, aby čakal na výsledok súdneho sporu, v ktorom sa rieši jeho nárok na vydanie nehnuteľnosti vyplývajúci z reštitučného zákona, a teda rozhodnutie má pre neho mimoriadny význam, takú neprimerane dlhú dobu (konanie v súčasnosti prebieha už viac ako 13 rokov).

Už vo svojej predchádzajúcej judikatúre ústavný súd poukázal na to, že o neefektívnosti procesných úkonov okresného súdu svedčí skutočnosť, keď meritórny rozsudok je odvolacím súdom zrušený z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu (napr. IV. ÚS 400/04, IV. ÚS 82/05), a súčasne hodnotil neprimerane dlhý priebeh konania ako neprijateľný z ústavnoprávneho hľadiska (napr. IV. ÚS 260/04).

Uvedený postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu § 100 ods. 1 OSP tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 5 C 1340/92, došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľ vo svojej s'ťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia v sume 1 000 000 Sk, čo odôvodnil tým, že „... uplatňuje nárok na ochranu základného práva na konanie bez zbytočných priet'ahov v spore, ktorého doterajšie trvanie nemožno ničím, najmä skutkovou a právnou zložitost'ou ospravedlniť. Nemožno spravodlivo

žiadať, aby sťažovateľ čakal na výsledok súdneho sporu takmer 12 rokov a aby po takej dobe bol stav konania taký, ako je v prípade sťažovateľa. Sťažovateľ oprávnené z takéhoto postupu Okresného súdu Považská Bystrica pociťuje krivdu a beznádej. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľa, princípov spravodlivosti a spôsobu završenia ochrany základných práv každej oprávnenej osoby, sťažovateľ žiada primerané finančné zadostučinenie vo výške 1.000.000,- Sk (slovom Jedenmiliónkorún slovenských), ktoré je Okresný súd Považská Bystrica povinný zaplatiť sťažovateľovi a ktoré je primeranou satisfakciou spojenou s porušením základného práva sťažovateľa“.

Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadostučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

V súvislosti s tým zohľadnil ústavný súd pri určení výšky primeraného finančného zadostučinenia na jednej strane pochybenia okresného súdu, ktoré sú podrobne vyhodnotené v rámci analýzy postupu okresného súdu podľa tretieho kritéria, no súčasne prihliadal aj na podiel sťažovateľa na spomalení priebehu konania uvedený vo vyhodnotení podľa druhého kritéria.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v právnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 5 C 1340/92, berúc do úvahy uvedené okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne

skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 80 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. P. Ústavný súd pri rozhodovaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie s'ťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z. (ďalej len „vyhláška“) vo výške 2 501 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 150 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 5 302 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. decembra 2005